

BÚSKAPUR

ÚSKAPURIN UM EFTIRLITI

Hóast bankarnir enn eru undir donskum eftirliti, so fara pensjónsgrunnar, tryggingar og realkreditøkið at umsita risa peningaupphæddir

– Seinasta figgjarkreppan staðfesti, at figgjarligu eftirlitsstovnarnir vóru ov veikir og høvdu eftirlit við ov avmarkaðum viðurskiftum. Úrslitið varð, at flestu lond styrktu yvirskipaða figgjarliga eftirlitið í samfelagnum og settu eisini á stovn tvør-gangandi figgjarlig

váðaráð, ið skuldu tryggja, at ymisku eftirlitini innan búskapin og figgjarøkið ikki bert hava eftirlit við einstøkum stovnum ella úrvaldum økjum, men skulu leypandi gera váðametingar fyri samlaða figgjarkervið og samfelagið.

– Við Føroya váðaráði

og nýggja landsbankanum leggja vit í Føroyum nú lunnar undir einum tryggari føroyskum búskapi frammyvir.

Fíggjarligt stöðufesti

At endurstovna Landsbanka Føroya og seta eitt váðaráð á stovn, verður gjørt fyri at at forða fyri, at samfelagið endar í búskapar- og

figgjarkreppum, uttan at vit eru fyrireikað.

Stovnarnir skulu virka fyri, at hesar kreppur ikki ótálmaðar sleppa at breiða seg gjøgnum figgjarkervið og harvið ávirka samfelagsgongdina og stöðuna hjá vinnuni og teimum borg-

arum, sum her bígva, verður sagt í uppskotinum.

Í sambandi við almennan búskap verður tosað um systemiskar figgjarváðar.

At ein váði er systemiskur merkir, at talan er um ein veikleika ella eina ójavna í figgjarskipanini, sum økir um vandan fyri, at ein systemisk figgjarkreppa ger seg galdandi.

Harumframt er talan um systemiskan váða, tá ið váðin ger seg galdandi breitt í allari figgjarskipanini ella í einstøkum parti av skipanini, ið hevur avgerandi týðning fyri alla skipanina.

Dømi um systemiskar figgjarváðar kunnu vera »bústaðar-bløðrur« (samsvar er ikki millum pris og veruliga virðið), innlánsundirskot í peningstovnum, og savnan av kapitali á heilt fáum hondum.

Tað er tí atburður hjá figgjargeiranum og pørtum, ið hava stóra ávirkan á figg-

arkervið, undir einum og tess samband við realbúskapin, ið millum annað er týðandi at hava eyguni við í hesum sambandi.

Mótvirka sveiggini

Ógvuslig sveiggj í búskapinum kenna føroyingar væl til. Hesi sveiggini hava stóra ávirkan á gongdina í samfelagnum og gera viðurskiftini ótrygg, bæði hjá vinnuni og vanliga borgaranum.

Tá ið Føroyar høvdu stóru kreppuna í níti-árunum, tá minkaði fólkatalið í landinum, sum ongantíð áður.

Tað er tí ein politiskur setningur hjá hesi samgonguni at minka um hesi ógvusligu sveiggini.

– Hvørki tey meira kendu realbúskaparligu sveiggini ella minni kenda figgjarliga ringrásin í Føroyum líkjast ella fylgja gongdini í Danmark, sigur Kristina Háfoss í viðmerkingunum til lógaruppskotið um endurstovnan av landsbankanum.

myndugleika, t.d. váðaráðnum, kundi verið, at tá ið stórus útlánsvøkstur rakar búskapin, kann váðaráðið mæla til, at myndugleikarnir økja um kapitalkrøvini til peningastovnarnar, fyri soleiðis at tálma útlánsvøkstrinum.

Sjálvrannsakan

Uppskotini hjá figgjarmálaráðnum um landsbanka og váðaráð er ein aptur av tí sjálvrannsakan, sum hevur rakt londini í okkara parti av heiminum í hesi øldini.

Skipanin hevur gjøgnumgangandi verið so vánalig, at hon ikki í nóg góðari tíð hevur megna at ávara politisku skipanina um teir brotasjógvar, sum hava rakt búskapin.

Ein partur av hesum er sjálvandi rætt, men í øðrum fòrum er tað soleiðis at

ávísir eftirlitsstovnar hava boðað frá vandum, men tað hevur politiska skipanin sum heild ikki tikið, sum góða vøru.

Tí staðfesta mong lond nú, at tað er ikki nóg mikið, at ávísir eftirlitsstovnar koma við ávaringum, men tað tað ræður um at hava eitt slag av váðaráði, sum alla tíðina hevur eitt vakið eyga við gongdini, so tað í góðari tíð kann boða frá, tá ið stóru brotasjógvarnir eru á veg.

Semja er um millum figgjarmyndugleikarnar í flestu londum, at neyðugt verður at menna regluverk, myndugleikar og amboð, sum betur kunnu meta um og hava móguleika at handfara systemiskar váðar.

Í høvuðsheitum verður hetta gjørt við at stovna og menna tað makropru-

dentiella myndugleikaøkið.

Og tað er alto so orsøkin til uppskotið um landsbanka og váðaráð, sum Kristina Háfoss, landsstýriskvinna, nú hevur sent til hoyringar.

Ein onnur orsøk er, sum nevnt aðrastaðni, at bæði Tjóðveldi og Javnáðarflokkurin alla tíðina hava sagt, at tá ið flokkarnir kom frammat aftur valdinum, so fóru tey at endurstovna Landsbanka Føroya.

Tað kann gferast ein vandi fyri alt samfelagið, tá ið ov nógvur peningur endar á ov fáum hondum.

